

59 ולפיכך בהכרח צריך לומר שרב סובר כשיטת רבי יוחנן בן נורי
60 ש'הכל הולך אחר המראה'.
61 **אמר רב יוסף, לא שמייעא לי הא שמעמא** – אף שתלמידו של רב
62 יהודה אני, לא שמעתי מפיו הלאה זו בשם רב, ששלשה לוגין מים
63 שאובים שנפל לתוכם קורטוב יין ונפלו למקוה לא פסלוהו.
64 **אמר ליה אביי לרב יוסף, את אמרת לה ניהלן** – אתה אמרת לנו
65 הלאה זו משמו של רב יהודה רבך, ו**הכי אמרת ניהלן** – וכך פירשת
66 לנו בשמו, **דרב לא תני** – אינו שונה את התיבות '**הכי קורטוב**
67 **ברישא** של הבריייתא, דהיינו, שאף תנא קמא אינו פוסל מקוה
68 שנפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים שמראיהם כמראה היין,
69 **ורבי יוחנן בן נורי אסיפא פליג** – נחלק על תנא קמא רק בסיפא של
70 דבריו, לגבי שלשה לוגים חסר קורטוב שנפל לתוכם קורטוב חלב,
71 **רב דאמר בדרבי הכל**, ושלא כדברי רבא הסובר שרב הולך
72 בשיטתו של רבי יוחנן בן נורי בלבד.
73 הגמרא מביאה דין נוסף שאמר רב יהודה בדיני מקוואות: **ואמר רב**
74 **יהודה אמר רב, חבית מליאה מים שאובין שנפלה לתוך הים הנידול**
75 **ונשפכו מימיה לתוכו, אדם טמא המוביל שם באותו מקום לא עלתה**
76 **לו המביאה לטהרו מטומאתו, משום דתיישינן לשלשה לוגין של**
77 **מים שאובים שלא יהו עומדים במקום אחד**. דהיינו, שיתכן שהמים
78 השאובים שנשפכו מן החבית נותרו עומדים במקום אחד, וממילא
79 יש לחשוש שאתו אדם שטבל שם לא טבל במי הים אלא במי
80 החבית השאובים, ולפיכך לו טבילה. ודין זה נאמר דיןקא
81 בחבית שנפלה לים הנידול, **דקא וקיימא** – שמימי עומדים
82 במקומם, שבוז יש לחוש שמא לא נתערבו מי החבית בתוך מי
83 הים, **אכל נהרא בעלמא לא** – אבל אם נשפכו לתוך נהר שמימי
84 זורמים והולכים אין לחוש כלל, שודאי נתערבו המים במי הנהר,
85 והטובל שם עלתה לו טבילה.
86 הגמרא מביאה ברייתא שבה מפורש דין זה: **תניא נמי הכי, חבית**
87 **מליאה יין שנפלה לים הנידול, המוביל שם לא עלתה לו טבילה,**
88 **משום דתיישינן לשלשה לוגין (שאובין) שלא יהו עומדים במקום**
89 **אחד. וכן כפר של תרוסה שנפל שם** – באותו המקום שבו נשפך
90 היין לתוך מי הים, לאחר שטבל אדם טמא שם ועלה, **טמא הכבר,**
91 מאחר שיש לחוש שמא היין עומד במקומו ולא נתערב במי הים,
92 והאדם הטמא שטבל בו טימא את היין, וחזר היין וטימא את
93 הכיכר של תרומה שנפלה לתוכו.
94 שאלת הגמרא: **מאי וכן** – מה חידוש יש בדין זה, מאחר ונתבאר
95 שיש לחשוש שהיין עומד במקום אחד, ולפיכך הטובל שם לא
96 נטהר מטומאתו, פשוט הדבר שיש לחוש שנטמא היין מן האדם
97 וחזר וטימא את הככר. משיבה הגמרא: **מהו דתימא** – היה מקום
98 לומר שאין הככר טמא, משום דהתם – לגבי האדם הטובל, **אין**
99 **נברא אחוקיה** – יש להעמיד את האדם על חזקתו, שמאחר וספק
100 הדבר אם עלתה לו טבילה יש להשאירו במצב שבו היה עד עתה,
101 והוא טמא היה, אבל **הכא** – לגבי ככר של תרומה, אין לטמאה,
102 משום ד**אין תרוסה אחוקה** – יש להעמיד מספק את התרומה על
103 חזקתה, והיא בחזקת טהורה היתה עד עתה, **קא משמע לן** – לפיכך
104 משמיעה לנו הבריייתא שאין הדין כן, אלא יש לפסול אף את
105 התרומה מספק.

משנה

106 משנה זו דנה לגבי עדים שרצו לחייב אדם ממון או מלקות, האם
107 בנוסף לעונש שמקימים בהם כאשר זממו לעשות יש בהם גם
108 עונש מלקות, משום שעברו על הלאו של 'לא תענה ברעך עד
109 שקר', או לא.
110 עדים שבאו לבית דין ואמרו, **מעדין אנו באיש פלוני שהוא חייב**
111 **לחבירו מאתיים זה, ונמצאו זוממין**, הרי הם לזקין מלקות ארבעים,
112 ובנוסף לכך **משלמין** לנידון את המאתיים וזו שרצו להפסידו. וטעם
113 הדבר שניתן לחייבם בשני עונשים על עבירה אחת, משום **שלא**

1 שהיה חסר מהם קורטוב מים כדי להשלים לשיעור שלשת לוגין,
2 **שנפל לתוכן קורטוב של יין, ועל ידי כך נעשה מראיהו כמראה היין,**
3 **ונפלו שלשת לוגין אלו למקוה, לא פסלוהו, מאחר שאין כאן**
4 **שיעור שלשה לוגין מן המים בלא היין, שהוא השיעור הראוי**
5 **לפסול את המקוה. וכן הוא הדין אם היו שלשה לוגין של מים חסר**
6 **קורטוב, שנפל לתוכן קורטוב של חלב, ומראיהו הוא כמראה מים,**
7 **שלא שינה החלב את מראיהו, ונפלו שלשת לוגין אלו למקוה, לא**
8 **פסלוהו, מאחר שאין כאן שלשה לוגין מים שאובים, והחלב אין**
9 **דינו כמים, ואינו פוסל את המקוה. אלו דברי תנא קמא. ויש לדייק**
10 **מדבריו, שאם היו מתחילה שלשה לוגים שלמים, אזי אף על פי**
11 **שנפל לתוכם קורטוב יין ונשתנה מראיהם למראה היין הרי הם**
12 **פוסלים את המקוה, מאחר שאין דנים לפי המראה אלא לפי**
13 **השיעור. ונמצא, ששיטת תנא קמא כשיטת הבריייתא ששנה רבי**
14 **חייא, ששלשה לוגים מים שנפל לתוכם קורטוב יין ונפלו למקוה**
15 **הורידו אותו מהכשר לפסול.**

16 **רבי יוחנן בן נורי אומר, הכל הולך אחר המראה** – דנים את המים
17 שנפלו למקוה כפי מראיהם, ולפיכך, שלשה לוגין של מים שנפל
18 לתוכן קורטוב של יין ונפלו למקוה לא פסלוהו, שהרי נשתנה
19 מראיהם למראה יין שאינו פוסל את המקוה. אמנם לגבי קורטוב
20 של חלב שנפל למים, אזי אפילו באופן שלא היה במים מתחילה
21 שיעור שלשה לוגים, מכל מקום עתה שנפל לתוכם החלב פוסלים
22 הם את המקוה, שהרי הולך המראה כמים, ונידון כמותם,
23 ומשלימים לשיעור שלשת לוגים הפוסלים את המקוה. נמצא, שרב
24 הסובר ששלשה לוגים שאובים שיש להם מראה יין אינם פוסלים
25 את המקוה, הולך בשיטת רבי יוחנן בן נורי, ש'הכל הולך אחר
26 המראה', ולא כשיטת תנא קמא הסובר שיש לילך אחר השיעור.
27 הגמרא מקשה על דברי רבא: כיצד פשוט הדבר לרבא שתנא קמא
28 סובר שיש לילך אחר השיעור בלבד ולא אחר המראה, ורב סובר
29 כרבי יוחנן בן נורי, **וקא מיבעיא בעי לה רב פפא** – והרי רב פפא
30 הסתפק בענין זה, **דקע רב פפא, האם רב תני** – שונה את התיבות
31 '**הכי קורטוב**' **ברישא** של הבריייתא, ולגרסא זו אכן יש לדייק
32 כדברי רבא שרק באופן זה מכשיר תנא קמא, **אכל אם נפלו למקוה**
33 **שלשה לוגין שלמים של מים שאובים אזי לתנא קמא פסלי את**
34 **המקוה, אף שמראיהם כמראה יין, מכיון שיש לילך אחר השיעור**
35 **ולא אחר המראה, ואתא רבי יוחנן למימר שהכל הולך אחר**
36 **המראה, ומאחר שמים אלו מראיהם כמראה היין אין הם פוסלים**
37 **את המקוה, ונמצא לגירסת זו, דרב הסובר ששלשת לוגים מים**
38 **אובים שמראיהם כמראה יין אינם פוסלים את המקוה, ואמר**
39 **כשיטת רבי יוחנן בן נורי ולא כשיטת תנא קמא. או דלמא** – או
40 **שמא יש לומר, שרב לא תני** – אינו שונה את התיבות '**הכי**
41 **קורטוב**' **ברישא** של הבריייתא, ונמצא שאף תנא קמא מודה
42 ששלשת לוגים מים שאובים שמראיהם כמראה יין אינם פוסלים
43 את המקוה, **ורבי יוחנן בן נורי כי פליג אסיפא הוא דפליג** – ורבי
44 יוחנן בן נורי חולק על הסיפא, לגבי שלשת לוגים מים שאובים
45 חסר קורטוב, שנפל לתוכם קורטוב חלב. שלדעת תנא קמא אין
46 הם פוסלים את המקוה, שאין כאן שיעור שלשה לוגים מן המים,
47 ואילו רבי יוחנן בן נורי סובר שאין מתחשבים בשיעור כלל, אלא
48 רק במראה, ומאחר שיש כאן שלשה לוגים שמראיהם כמראה
49 מים, פוסלים הם את המקוה. ונמצא לגירסת זו, **דרב דאמר בדרבי**
50 **הכל, שהרי הכל מודים שיש לילך גם אחר המראה, ואין לפסול**
51 **מקוה שנפלו לתוכו שלשת לוגים מים שאובים שמראיהם כמראה**
52 **היין, ומעתה יש להקשות, מאחר שנסתפק רב פפא, כיצד היה**
53 **הדבר שפסול לרבא שיש לגרוס ברישא של הבריייתא 'חסר קורטוב'**
54 **ורב אינו סובר כשיטת תנא קמא.**

55 מתרצת הגמרא: **לרב פפא מיבעיא ליה** – אכן רב פפא נסתפק בענין
56 זה, אך **לרבא היה פשיטא ליה** שיש לגרוס ברישא של הבריייתא את
57 התיבות 'חסר קורטוב', וממילא יש להוכיח מדברי תנא קמא
58 שסובר ש'הכל הולך אחר השיעור' בלבד ולא אחר המראה,

המשך ביאור למס' מכות ליום חמישי עמ' א

1 הַשֵּׁם הַמְּבִיאֵן לְיָדֵי מַכּוֹת מְבִיאֵן לְיָדֵי תַּשְׁלוּמִין, כלומר, אין אנו
2 מחייבים אותם מלקות ותשלומים ממקרא אחד, אלא חיוב
3 המלקות הוא משום שעברו על דברי הכתוב (שמות כ יב) 'לא תַעֲנֶה
4 בְּרַעַף עַד שָׁקֶר', ואילו חיוב התשלומים הוא משום ציווי הכתוב
5 (דברים יט יט) 'וַעֲשִׂיתָם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו'. אלו דְּבָרֵי רַבִּי
6 מַאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים כָּל הַמְּשַׁלֵּם אֵינוֹ לוֹקֶה, כלומר, כל אדם
7 שיש עליו חיוב תשלומים על עבירה שעבר, לא ניתן להלקותו על
8 עבירה זו, ולפיכך עדים זוממים אלו משלמים מאתים וזו לנידון
9 ואינם לוקים.

10 המשנה מביאה אופן נוסף שבו נחלקו רבי מאיר וחכמים: עדים
11 שבאו לבית הדין ואמרו, מְעִידִין אָנוּ כָּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיִּיב
12 ללקות מִלְּקוֹת אֲרֻכָּעִים, מאחר שעבר על לא תעשה מדברי
13 תורה, וְנִמְצְאוּ העדים זוֹמְמִין, הרי הם לוֹקִין שְׁמוֹנִים מלקות,

14 ארבעים מלקות לוקים הם מְשׁוּם שעברו על הכתוב 'לא תַעֲנֶה
15 בְּרַעַף עַד שָׁקֶר', שהרי העידו שקר על הנידון, וְאַרְבַּעִים מלקות
16 נוספים לוקים הם מְשׁוּם 'וַעֲשִׂיתָם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם', ומאחר והם
17 זממו לחייב את הנידון מלקות ארבעים, יש לקיים בהם את זממם
18 ולהלקותם. אלו דְּבָרֵי רַבִּי מַאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין הם לוֹקִין
19 אֲלָא אֲרֻכָּעִים מלקות בלבד, משום 'כאשר זמם', אך אין לוקים
20 משום 'לא תענה'.

גמרא

21 הגמרא מבררת מה הוא טעמו של רבי מאיר הסובר שעדים
22 זוממים לוקים ומשלמים:

מכות דף ד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) רלא

שמאחר ודינו חמור לענין זה יש להחמיר עליו אף לענין שילקה
 על לאו שאין בו מעשה, אך לא ניתן ללמוד הימנו לשאר איסורים
 שבתורה שאינם חמורים כל כך, ואין בהם חיוב מלקות ותשלומים
 כאחר.
אָלֵא אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, גָּמַר – רבי יהודה לומד את הדין שלא שאין
 בו מעשה לוקים עליו, **מַעֲדִים וּזְמַמִּין**, מה מצינו לגבי עדים וזממין
 שהם עוברים על לאו של 'לא תענה' שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה אלא דיבור
 גרידא, ומכל מקום הם לוקין עָלָיו, באופן שהעידו על אדם שהוא
 בן גרושה וכן חלוצה, אָף כֵּל לֹא שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה לוקין עָלָיו.
 מקשה הגמרא: כיצד ניתן ללמוד מעדים וזממים שלוקים על לאו
 שאין בו מעשה, מִה לְעֵדִים וּזְמַמִּין שִׁכֵּן מצינו בהם חומרא מיוחדת
 שִׁאֵין הם צָרִידִין הַתְּרָאָה, דהיינו, שניתן להענישם אף אם לא התרו
 בהם קודם העבירה שאם יחטאו ייענשו, ואם כן יתכן לומר
 שמאחר ויש בהם חומרא זו, חמורים הם אף לענין שלוקים על לאו
 שאין בו מעשה, אך לא ניתן ללמוד מהם לשאר איסורים שבתורה
 שאינם חמורים כל כך, והעובר עליהם אינו נענש אם לא התרו בו
 תחילה.
 מתרצת הגמרא: מוֹצִיא שֶׁם רֵעַ יוֹכִית, שאף על פי שאינו נענש אם
 לא התרו בו מכל מקום הוא לוקה על לאו שאין בו מעשה, ולפיכך
 ניתן ללמוד הימנו אף לשאר איסורים שבתורה הצריכים התראה
 שילקו על לאו שאין בו מעשה. וְחֹדֶר דְּהֵיךְ, כלומר, עתה ניתן לשוב
 ולפרוך 'מה' למוציא שם רע שכן לוקה וגם משלם, תאמר
 בשאר איסורים שבתורה שאין בהם מלקות ותשלומים כאחר,
 ועל כך ניתן להשיב 'עדים וזממים יוכיחו שאינם לוקים ומשלמים,
 ואף על פי כן הם לוקים על לאו שאין בו מעשה', ונמצא
 שבסיכומו של דבר לֹא רֵאָה זֶה בְּרֵאָה זֶה וְלֹא רֵאָה זֶה בְּרֵאָה זֶה – אין
 החומרא של עדים וזממים שאינם צריכים התראה דומה לחומרא
 של מוציא שם רע שלוקה ומשלם, ולפיכך יש לומר שאין הדין
 תלוי בחומרא שבכל אחד מהם אלא בדבר המשותף שבהם, וְהַצֵּד
 הַשָּׂאָר שִׁכֵּהוּ, שבשניהם יש לאו שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה ולוקין עָלָיו, ויש
 ללמוד מהם שאף בכל מקום שיש לאו שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה לוקין עָלָיו.
 שבה הגמרא ומקשה: מִה לְהַצֵּד הַשָּׁנֶה שִׁכֵּהוּ – של עדים וזממים
 ומוציא שם רע, שיש בהם חידוש מיוחד, שִׁכֵּן חיובם הוא בתורת
 תשלום קָנָם, וכל קנס חידוש הוא, ואי אפשר ללמוד הימנו לשאר
 מקומות שבתורה.
 משיבה הגמרא: הֵא לֹא קָשְׁיָא, רַבִּי יְהוּדָה לֹא כִּכְרִי לֵה עֲקִיבָא
 שעדים וזממים חיובם בתורת קנס הוא, אלא סובר שחיובם בתורת
 ממון הוא, ולפיכך ניתן ללמוד מן הצד השווה של עדים וזממים
 ומוציא שם רע שלא שאין בו מעשה לוקים עליו.
 שבה הגמרא ומקשה: אָלֵא עֲדִיין יש לפרוך, מִה לְהַצֵּד הַשָּׁנֶה שִׁכֵּהוּ
 – שבמוציא שם רע ועדים וזממים, שִׁכֵּן יֵשׁ בְּהֵן צִד חֲמוֹר – שבכל
 אחד מהם יש חומרא מיוחדת, שעדים וזממים אינם צריכים
 התראה, ואילו מוציא שם רע לוקה ומשלם, וכיצד ניתן ללמוד
 מהם לשאר מקומות שאין בהם אחת מחומרות אלו, שלא שאין
 בו מעשה לוקים עליו.
 משיבה הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה צִד חֲמוֹר לֹא כִּכְרִי – רבי יהודה סובר
 שזו אינה פירכא, אלא במקום שישנה חומרא שוה בשניהם, אך
 כאן שבכל אחד מהם יש חומרא אחרת, מסתבר לומר שאין חיוב
 המלקות שבהם תלוי בחומרא של כל אחד, אלא בכך שבכל
 התורה יש חיוב מלקות אף על לאו שאין בו מעשה.
 שנינו במשנה מחלוקת נוספת בין רבי מאיר לחכמים, באופן
 שאומרים העדים 'מעידים אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות
 ארבעים', ונמצאו וזממים, שלדברי רבי מאיר הרי הם לוקים
 שמונים, ארבעים משום 'לא תענה' וארבעים משום 'כאשר זמם',
 אך לדברי חכמים אין הם לוקים אלא ארבעים משום 'כאשר זמם'.
 מבררת הגמרא: וְיִבְנֶן הסוברים שאין העדים לוקים משום 'לא
 תענה', הֵא – מקרא זה 'לא תענה בְּרֵעֶךָ עַד שִׁקְרָא' מֵאִי דְרִישׁ בֵּית,
 כלומר, מדוע אין הם סוברים כרבי מאיר שמקרא זה בא לחייב

בְּשִׁלְמָא לְרַבִּין – שיתת חכמים הסוברים שעדים וזממים משלמים
 ואינם לוקים מבוארת היא, שהרי 'כִּדִּי רִשְׁעוֹת' בְּתִיב בתורה (וברים
 כה ו, ויש לדייק ממה שנקט הכתוב 'רשעתו' בלשון יחיד, שרק
 משום רִשְׁעָה אָהָת אָהָת מְחִיבֵי לְחוּטָא, וְאִי אָהָת מְחִיבֵי מִשּׁוּם שְׁתֵּי
 רִשְׁעוֹת, כלומר, שאם עבר אדם עבירה שעונשה מלקות וממון,
 אי אפשר להענישו אלא באחד מהם בלבד, אָלֵא רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר
 שעדים וזממים לוקים ומשלמים, מֵאִי מַעֲשֶׂה, מדוע אין הוא דורש
 כחכמים מן המקרא של 'כדי רשעתו' שלא ניתן לחייב אדם בשני
 עונשים.
 משיבה הגמרא: אָמַר עוּלָא, רבי מאיר גָּמַר – למד שניתן לחייב
 אדם במלקות ותשלומים מוֹצִיאָא שֶׁם רֵעַ – אדם הנושא אשה
 ומוציא עליה שם רע שזינתה. מִה מוֹצִיאָא שֶׁם רֵעַ מצינו בו שהוא
 גם לוקה מלקות ארבעים וגם מְשַׁלֵּם מאה כסף לאבי הנערה, אָף
 כֵּל הַמַּתְחִיב בַּמִּלְקוֹת וממון הרי הוא גם לוקה וגם מְשַׁלֵּם.
 שבה הגמרא ושואלת: מִה לְמוֹצִיאָא שֶׁם רֵעַ שִׁכֵּן קָנָם, כלומר, כיצד
 ניתן ללמוד ממוציא שם רע לכל חיובים שבתורה, הרי חיובו של
 מוציא שם רע הוא בתורת תשלומי קנס, וכל תשלום קנס דבר
 חידוש הוא, ואי אפשר ללמוד ממנו על חיוב ממון, ואם כן יתכן
 הדבר, שרק לגבי קנס ניתן לחייב אדם גם במלקות וגם
 בתשלומים, אך לגבי חיוב ממון אי אפשר לחייבו אלא או במלקות
 או בממון.
 משיבה הגמרא: רבי מאיר כִּכְרִי לֵה בְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר עֲדִים וּזְמַמִּין
 קָנָם הוּא, דהיינו שאף חיובם של עדים וזממים הוא בתורת קנס
 ולא בתורת ממון, ולפיכך ניתן ללמוד את דינם מדינו של המוציא
 שם רע, וכשם שהוא לוקה ומשלם כך עדים וזממים לוקים
 ומשלמים.
 הגמרא מביאה שיש המבארים את דברי עולא 'גמר ממוציא שם
 רע' על ענין אחר: אִיבָא דְּמִתְנֵי לְהָא דְּעוּלָא – יש השונים את
 דברי עולא 'גמר ממוציא שם רע' אָהָת דְּתִנְיָא – על הדין
 שנתבאר בברייתא. נאמר במקרא לגבי קרבן פסח (שמות יב י)
 תוֹתִירוֹ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְגו' בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף,
 דהיינו, שאסר הכתוב להותיר מקרבן הפסח עד הבוקר, ואם עבר
 אדם על ציווי זה והותיר, עליו לשרוף את הנותר באש. ובציווי
 זה בֹּא הַכֶּתֹּב לִיתֵן מצוות גִּשָּׁה של שריפת הנותר אחר ציווי הלא
 תִּשְׂרֹף שלא להותיר מן הקרבן, לומר לך שִׁאֵין לוקין עָלָיו – על
 הלאו של 'לא תותירו', מאחר שעל ידי קיום מצוות 'באש
 תשרוף' נתקן העוון של 'לא תותירו'. אלו דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
 עֲקִיבָא אָמַר, לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה – אין טעם זה עיקר, אָלֵא מִשּׁוּם
 דְּמִתְנֵי לֵה – מאחר שהלאו של 'לא תותירו' הוא לֹא שִׁאֵין בו
 מַעֲשֶׂה, כלומר, שאין עוברים עליו על ידי עשיית מעשה, אלא
 על ידי המנעות ממעשה, שעל ידי שאינו אוכל את הקרבן הוא
 נעשה 'נותר', וכלל הוא בדינו שֶׁכֵּל לֹא שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה אֵין
 לוקין עָלָיו.
 מדייקת הגמרא: מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה כִּכְרִי שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה לוקין
 עָלָיו, שאם לא כן, היה לו לומר שהטעם שאין לוקים על 'לא
 תותירו' הוא משום 'לאו שאין בו מעשה'. ויש לברר, מִנָּא לֵיה –
 מנין לו דין זה, שיש חיוב מלקות אף בלאו שאין בו מעשה.
 מבארת הגמרא: אָמַר עוּלָא, גָּמַר – רבי יהודה לומד דין זה מוֹצִיאָא
 שֶׁם רֵעַ, מה מצינו לגבי מוֹצִיאָא שֶׁם רֵעַ שהוא לֹא שִׁאֵין בו מַעֲשֶׂה
 אלא דיבור גרידא, ואף על פי כן לוקין עָלָיו, אָף כֵּל לֹא שִׁאֵין בו
 מַעֲשֶׂה לוקין עָלָיו.
 נמצא שלשיטה זו אמר עולא את דבריו 'גמר ממוציא שם רע'
 לגבי דינו של רבי יהודה שלא שאין בו מעשה לוקין עליו, ולא
 לגבי דינו של רבי מאיר שעדים וזממים לוקים ומשלמים.
 מקשה הגמרא: כיצד ניתן ללמוד ממוציא שם רע שלוקים על לאו
 שאין בו מעשה, מִה לְמוֹצִיאָא שֶׁם רֵעַ שִׁכֵּן לוקה וּמְשַׁלֵּם. כלומר,
 מצינו חומרא מיוחדת בדינו של מוציא שם רע שהוא גם לוקה את
 הארבעים וגם משלם מאה כסף לאבי האשה, ולפיכך יתכן לומר

המשך ביאור למס' מכות ליום חמישי עמ' ב

1 עדים זוממים במלקות ארבעים, בנוסף לארבעים שלוקים משום
2 'כאשר זמם'.
3 מבארת הגמרא: **ההוא מִיִּפְעֵי לִיה** – מקרא זה נצרך להם לְאַזְהֶרָה
4 לְעֵדִים זוֹמְמִין. דהיינו, נאמר בתורה עונש לעדים זוממים 'ועשיתם
5 לו כאשר זמם לעשות לאחיו', אך כלל הוא בידינו ש'לא ענש
6 הכתוב אלא אם כן הזהיר', ואם כן יש לברר, היכן הזהירה
7 התורה לעדים זוממים. וסוברים חכמים שיש ללמוד אזהרה זו
8 מן המקרא 'לא תענה ברעך עד שקר', שהזהיר הכתוב לעדים
9 שלא יעידו שקר, ואם יעברו על אזהרה זו יקיימו בהם את
10 העונש 'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו'. ולפי שסוברים
11 חכמים שמקרא זה לאזהרה הוא בא, נמצא שאי אפשר ללמוד
12 הימנו לחייב עוד ארבעים מלקות, ועל כן הם סוברים שאם
13 העידו על אדם שחייב מלקות, אין הם לוקים שמונים אלא
14 ארבעים.

15 שבה הגמרא ומבררת: **וְרַבִּי מַאִיר** הסובר שממקרא זה של 'לא
16 תענה' יש ללמוד לחייב עוד ארבעים מלקות לעדים זוממים,
17 בנוסף לארבעים שהם לוקים משום 'כאשר זמם', אם כן **אַזְהֶרָה**
18 **לְעֵדִים זוֹמְמִין מִנָּא לִיה**.
19 מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, נִפְקָא לִיה** – הוא לומד זאת מן
20 המקרא (דברים יט ב) **'וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וִירְאוּ וְלֹא יוֹסִיפוּ עוֹד'**,
21 שמקרא זה בפרשת עדים זוממים נאמר, והרי הוא מזהיר את כל
22 העם שִׁירְאוּ בעונשם של עדים זוממים אלו, למען יִרְאוּ, וילמדו
23 שלא לעשות כמעשיהם.
24 שבה הגמרא ומבררת: **וְרַבָּנִן** הסוברים שיש ללמוד אזהרה לעדים
25 זוממים מן המקרא 'לא תענה', מדוע אין הם סוברים כרבי מאיר,
26 שיש ללמוד זאת מן המקרא **'וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וִירְאוּ'**.
27 מבארת הגמרא: **ההוא מִיִּפְעֵי לִיה** – המקרא 'והנשארים ישמעו
28 ויראו ולא יוסיפו' נצרך הוא לשיטת חכמים